■ *A Fogyasztóvédelmi Egyesület áttekintése*

Az iskoláskori ellátásról

Az Országos Fogyasztóvédelmi Egyesület Csongrád-megyei Szervezete nemrég áttekintést készített a megyében élő általános iskolás korú gyermekek ellátásáról, különös tekintettel a nagycsaládban és hátrányos helyzetben élő tanulókra nézve. A testület tájékozódása végett a megyében felkeresett városok önkormányzatai közül a szegeditől, a csongráditól, a kistelekitől és a hódmezővásárhelyitől, valamint négy szegedi és egy szőregi általános iskolától kapott adatokat.

A felmérés azt mutatja, hogy az összes általános iskolai tanulók (Szeged: 15 962; Csongrád: 1 816; Kistelek: 775; Hódmezővásárhely 5 142 fő) *14,7 százaléka nagycsaládban nevelkedik, 17,9 százaléka pedig hátrányos helyzetű család tagja.* A vizsgált iskoláknál (Rókusi I. sz. Á. I., Alsóvárosi Á. I., Klebelsberg-telepi Á. I., Béke u. Á. I., Kossuth Zs. Á. I.) ez az arány 13, illetve 8 százalékos. A rendszeres nevelési segélyben részesülők aránya Szegeden, a két kategóriába tartozó gyermeklétszámot figyelembe véve, 46 százalékos, amely *még a hátrányos helyzetűeknél sem jelent rendszeres támogatást.* Jobb viszont az arány a beiskolázási, illetve rendkívüli segélyeknél. Az eseti, egy főre jutó segély összege Szegeden 1 929 forint, Csongrádon 2 300 forint, Hódmezővásárhelyen 1 651 forint, Kisteleken 1 000 forint. (Hasonló az eredmény az egyedileg vizsgált iskoláknál is, csupán Szőregen magasabb: 4-5 ezer forint közötti.) A rendszeres nevelési segély egy főre eső havi összege Szegeden 1 456 forint, Csongrádon 1 436 forint, Kisteleken 1 500 forint.

A felmérés foglalkozik a napközis ellátáshoz nyújtott teljes vagy 50 százalékos támogatásokkal is. A Rókusi I. sz. Általános Iskolában például a napközis támogatásra rászorulók száma az étkezők 17 százalékát teszi ki. A napközis ellátást a gyermekek 60-81 százaléka veszi igénybe, vagyis az 1991-es évhez viszonyítva 10-15 százalékkal kevesebben (ami megfelel az áremelkedés mértékének). A fogyasztóvédelmi szervezet megállapítása szerint egyre többen csak ebédet kérnek. Ezt azzal indokolják, hogy a tízórai és uzsonna sem minőségben, sem árban nem felel meg, másrészt pedig a szülők anyagi helyzete csak az ebédet tudja fedezni.

Gondot jelent az is, hogy az iskolák az önkormányzatoktól nem kapnak sem segélyezésre, sem étkezéstérítésre ellátmányt. A természetbeni étkezési kérelmeket az iskola készíti el, s az ügyintézés olykor 2-3 hónapot vesz igénybe. Ez idő alatt a szülő fizet, amit utólag térítenek vissza. A segélykérelem esetében mind az iskola, mind a szülő kérhet – ám ennek elbírálásáról az iskola nem kap tájékoztatást.

Az áttekintés *megnyugtatónak nevezi a rendszeres iskolaorvosi ellátást,* a szervezett tanszer-, és tankönyvellátásról viszont megjegyzi, hogy ingyenes vagy kedvezményes formájáról nincs tudomása.

A Csongrád-megyei fogyasztóvédelmi szervezet összegezve megállapítja, hogy törődnek a rászoruló családok gondjainak feltárásával és enyhítésével. Ennek hatékonyságát az növelhetné, ha az iskolák és önkormányzatok szorosabbra vonnák *„eléggé laza"* kapcsolataikat. A szervezet az önkormányzatoknak a következőket tanácsolja: 1. a természetbeni juttatások kibővítését, amely az étkezésen túl lehetőséget adna iskolaszer-, iskolai ruhanemű-, tornaszer-, stb. ellátásra; 2. annak megszervezését, hogy a juttatás, természetbeni és pénzbeli formája esetében egyaránt az iskolák rendelkezésére álljon, illetve arról kapjanak értesítést; 3. helyes volna, ha az iskolák az önkormányzattól kaphatnának egy bizonyos elkülönített pénzösszeget, amelyből gyors és nagyon fontos anyagi igényüket fedezhetnék, valamint az elbírálásig folyósíthatnák a térítésnélküli étkezési hozzájárulást. Az iskolák számára az áttekintés tanácsolja, hogy a szülői munkaközösségek által nyújtsanak nagyobb segítséget a szociális ügyekkel foglalkozó pedagógusoknak, a nagycsaládban és hátrányos körülmények között élő tanulók felkutatásában és segítésében.

Jelenetek egy házasságon kívül

A Szegedi Balett bemutatója

■ *Khell Zsolt* dekoratív színpada olyan időtlen hátteret ad *Bozsik Yvette* darabjában az éjfélkor sírjukból feljövő mondabeli kísértetmenyasszonyok „éledezésének", hogy a néző a táncmű első pillanataiban biztosra veheti: nem a klasszikus mű, a Giselle változatával kísérletezik az alkotó. Klasszicizál ugyan, amennyiben *főszereplői a villik,* az esküvőjük előtt elhalt menyasszonyok, akiknek éjféltől hajnalig tartó fő foglalatossága bizonyos arra érdemes férfiak tóba fullasztása, halálra táncoltatása és hasonló nyalánkságok... Szereplője Giselle is, pontosabban egy lány, akit őrületbe hajtott – feltehetően a szerelmi beteljesülés reménytelensége. De ezzel vége is a „tudatos reminiszcenciáknak"; *A villik* című tánc általánosabban, egyszersmind konkrét pártörténetek elbeszélésével foglalkozik a választott tárggyal – a férfi-nő-viszony természetrajzával. Hálás téma, s korábbi darabjai alapján úgy tetszik, a koreográfus kedves tárgyköre – gondoljunk csak az idei első bemutatón, a Kafka-esten látott Josef K. szerelmei című balettjére. Miként a Kafka-idéző műben, a Giselle-t előhívó mostani darabban is *remek karaktertáncok sorát* vonultatja fel Bozsik Yvette, kitűnő lehetőségeket teremtve a táncosoknak fizikai képességeik, technikai tudásuk, ábrázolási készségük villogtatására.

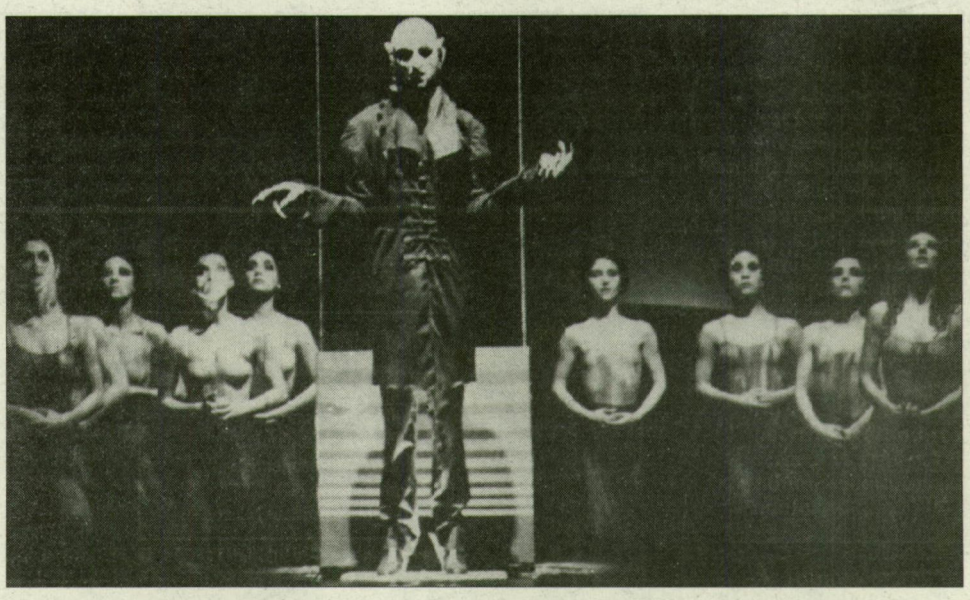

Két klasszicizáló, ám nagyonis időszerű történet; nagyjából azonos téma, az örök (a nemek változékonynak tetsző kapcsolata, férfi és nő viszonya); egymástól különböző modern táncstílusok - azonosan magas színvonalú előadásban. Kellemes szórakozás a Szegedi Balett idei második bemutatója, a Másvilágok címmel összefogott két új táncmű, Bozsik Yvette és Juronics Tamás kompozíciói.

A balesetet szenvedett *Kiss István Róbert* helyett beugró *Domsa Sorint* illeti először a dícséret: *Zarnóczai Gizellával* táncolt kettősükben igazán virtuóz technikával mutattak élvezetesen karikírozott „Öreg párt". *Kovács Anita* és *Sárközi Attila* „Gyerek pár"-jának tánca tele volt tűzdelve akrobatikus elemekkel – Sárközinek mintha rugók lennének a testébe építve... *Péntek Kata* és *Topolánszky Tamás* „Menyaszszony-vőlegény"-e is a tőlük megszokott magas színvonalú kivitelben mutatkozott. Hirtelenjében nem is tudom összeszámolni *Bodor Johanna* (A Nő) eddig eltáncolt igéző nőalakjait – amelyek közül talán a már emlegetett Bozsik-darab, a Kafka-változat főszerepe volt a legemlékezetesebb –; mindenesetre az biztos, hogy Bodor a szemünk előtt, mégis *szinte észrevétlenül lett egyike a testbeszéd finom árnyalait érzékenyen használó, plasztikusan „fogalmazó" vezető táncművészeknek. Pataki Andrással* (A Férfi) ezúttal kevéssé hálás szerepükben is jelentékenyek a színpadon. *Fekete Hedvig* alkati adottságaira bazíroznak sorozatban a koreográfusok, mindenki szerencséjére mégsem szorulnak háttérbe táncosoknál ritka színészi képességei: most is hiteles az őrült lány karakter-szerepében. A villik karát (*Békési Mária, Farkas Zsuzsa, Mátó Éva, Prepeliczay Annamária, Kopeczny Katalin, Óvári Dóra*) érett összmunka jellemezte, s attraktív jelenség (jelmez: *Velich Rita*) volt *Kalmár Attila,* mint Nosferatu.

Az örömzenéhez (dzsessz) valódi alvilági hangulat járult a *Dávid Attila* által berendezett HD's Clubban – Hádésznak, az alvilág királyának, mint tulajdonosnak a korántsem mitológiai korokat, hanem inkább a *századelőt idéző kocsmájában. Juronics Tamás* azt a számára bevált alkotói modort követte legújabb munkájában, amelynek lényegi eleme az irónikus viselkedés- és látásmód. Mostani, a görög mitológiai szereplőket a húszas évek amerikai közegébe „telepítő" táncának már a téma-ötlete is pikáns, de az egész darab teletűzdelt apró groteszkekkel, néha megértő, máskor élesebben, keményebben metsző gúnnyal. Az Alvilági sztoriban a szerelem is - amely pedig némelyek szerint a Paradicsomból evilágra illanó pillanat – gyanús érzemény; megfosztva minden természetes intimitásától amolyan élc-préda, köznevetség tárgya. Csak Orpheusz és Eurüdiké táncának romantikus ívei, puha hajlékonyságai árulkodók: tán a görögök óta, meg még korábbtól mind a jelen pillanatig egyformán „másvilági" ügy ez – nézzük bár akárhonnan, akármikor, akárhogyan.

Péntek Kata és Sárközi Attila, a kudarcos szerelmesek stílusvariációkban gazdag főszerepeket táncolhatnak, mindketten remekül. *Hangulatos, oldott légkört áraszt a darab,* pedig nehéz, trükkös mozgáselemekből, a modern táncirányokból válogatott „Juronics-variácókból" építkezik. Csúcspontjai a táncos-koreográfus „magának tervezett" jelenetei és mozgásai: a szerző jellegzetes attitűdje telitalátosan jelenik meg például abban a jelenetben, amikor a bár bevett párcsere-akcióin felbátorodó Vendég (alias Orpheusz) „lekéri" a királynőt; Hádész-Juronics mintha adná a nőt, aztán mégis úgy ragadja derékon – a férfiút, hogy az valóban nem tudja eldönteni: most fiú-é, avagy inkább leány... Az ilyen és hasonló ötletekkel mindvégig harmonizál a mozdulatanyag, a fantáziás dzsessz szinte felelgetőst játszik az improvizatív hatást eredményesen keltő tánccal; egységes, jól szerkesztett, stílusosan könnyed, szórakoztató táncmű az Alvilági sztori.

Sulyok Erzsébet

■ *Színház a fegyházban*

Übü király a Csillagban

■ Viszonylagos csend a Mars téren. A piac már elnéptelendett, a kofák összepakoltak, a Singsing törzsközönsége pedig még otthon készülődik. A börtön előtt úságírók és fotóriporterek kis csoportja, a beengedésre várva. A masszív fakapun bejutva megkapjuk a belépési engedélyeket, majd mindenkinek megvizsgálják a táskáját. Szúró-, vágó-, vagy lőfegyver nincsen senkinél, így mehetünk – természetesen kísérővel.

Végcélunk a csillag alakú központi épület – erről kapta becenevét a börtön – legfelső szintjén lévő kultúrkörlet. A teremben már bent üldögélnek az elítéltek, kíváncsian méregetnek bennünket, s mérsékelt örömmel konstatálják a fotósok jelenlétét. Természetesen nem ránk vártak, hanem – hozzánk hasonlóan – a Produkcióra, a börtön irodalmi szakkörének előadására.

Nagyszombat van, Húsvét előestéje. Az ünnep a börtönben is ünnep. Sőt, megkockáztatom: *itt még ünnepebb.* Kevés lehetőségük egyike a mindennapok egyhangúságának oldására. A hétvégén felbolydul a börtön – a felbolydulás természetesen börtön-léptékben értendő –, liturgiák és színielőadások teszik teljesebbé az ünnepet, próbálják kis időre kiiktatni a rácsokat. Tegnap volt a főpróba, néhány perc múlva kezdődik a premier, s holnap még egyszer bemutatja a börtön irodalmi szakkörének színtársulata Alfred Jarry *„Übü király, avagy a lengyelek"* című drámáját.

Ördögh József, közművelődési nevelő köszöntője után kialszik a villany. A várakozás feszültsége lesz úrrá néhány másodpercig, kíváncsi csend – mint az „igazi" színházban. „Felmegy" a függöny: *„Szahar"* – bődül el Übü papa a színpad közepén, majd Übü mama meggyőzi, hogy holmi elégedettség helyett jobb lenne, ha megölné a lengyel királyt...

Az előadást szünet nélkül játszák, mintegy másfél óra hosszan. Jól eltaláltak a jelmezek, eredetiek az ötletek, a szereplők hitelesek – már a darab szerint –, a színészi teljesítmény meglepően jó, az esetlegesen hiányzó tehetséget – mely nem mindenkinél hibádzik – kiválóan pótolja a lelkesedés, s a végén a nagyérdemű vastapsa is valódi. Szóval, tényleg minden, mint az igaziban.

A társulat (Fotó: Schmidt Andrea)

A produkció után rögtönzött, kvázi-sajtótájékoztató a média képviselőinek. A személyiség jogai miatt maradjanak most a színjátszók szerepük foglyai, tekintsünk el a civil nevektől.

– *Olyan erőpróba, amibe érdemes volt belevágni. Ilyenkor derül ki, amikor azoknak adjuk elő, akiknek szántuk, hogy megérte-e azt a sok gondot, munkát, amit belefektettünk. Mi, ha csak másfél órára is, de kiléptünk abból a mindennapi létezésből. Kis időre elfelejthettük saját nevünket, s amiért itt vagyunk. Ebben az úgymond megsemmisülésben jól éreztük magunkat. Azt hiszem, annál nagyobb öröm nincsen, amikor valaki felveheti valakinek a nevét, ismeretlen sorsokat játszhat el, élhet meg, és mindebben feloldozást találhat. Rálelhet arra a másságra, ami lenni szeretne. S ebben valóban más is lesz* – fogalmazta meg ars poeticáját „Übü papa".

Talán ehhez már mást nem is kell hozzátenni. Bármiféle okfejtésnél világosabban látszik a börtönbéli színjátszás értelme és haszna. Ez a produkció nemcsak egyszerű ön-magamutogatás maguknak – hiszen az előadás, természetesen, nem a börtön vezetőinek, nem is az újságíróknak készült, hanem maguknak, az elítélteknek –, ön-célú szórakoztatás, hanem a személyiségfejlesztés fontos része. Ezért is választotta ezt a darabot a rendező, *Tóth Tibor,* aki a Kelet-Európai Színházi Laboratórium Alapítványi Népfőiskola képviseletében már egy éve tevékenykedik a „Csillag" börtönben. A két intézmény között egyébként együttműködési szerződés készült, s újabb darabterveik is vannak.

Valódi színielődást láthattunk, s mint a művészetben oly' sok helyen, itt sem hiányozhattak a mecénások. A börtönbéli produkcióhoz a világítástechnikát a *Szegedi Nemzeti Színház* biztosította, a *Haffner Fafeldolgozó Kft.* és az *Alföldi Bútorgyár* készítette a díszleteket, az *Alapítványi Népfőiskola* biztosította a szkamai hátteret. S akik a továbbiakban szeretnék segíteni a népfőiskolások tevékenységét azok az OTP kisteleki fiókjánál lévő 673-004434 számlán keresztül tehetik meg ezt. Az előadáshoz tanusított hozzáállásukra jellemző, hogy a színészmesterség alapjaira oktató balástyaiak stoppal jártak be Szegedre.

A lelkesedés természetesen a rabok oldaláról is maximális volt, hiszen akadt olyan elítélt, aki már a Dorozsmai-úton lévő átmeneti intézmény lakályosságát élvezhette volna, mégis visszakérte magát a jóval szigorúbb, ridegebb „Csillagba", hogy együtt maradhasson a többiekkel.

Takács Viktor